

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНЦІ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІ ЕКОНОМІКИ

доц. Крапивний І.В., студент Лук'янець А., студент Кісельова А.

Сьогодні визначальним процесом, під впливом якого відбувався економічний, соціально-політичний і культурний розвиток останньої чверті ХХ ст. і який став пануючою тенденцією розвитку світової економіки, є глобалізація. Особливістю сучасного етапу глобалізації економіки для переважної більшості країн світу є її транснаціоналізація. Транснаціоналізацію можна визначити як етап розвитку світової економіки, що приходить на зміну процесу інтернаціоналізації економіки і який характеризується виходом національних інтересів за національні кордони та розширенням сфери діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) по освоєнню "чужих" територій.

Основою процесів і однією з найбільш фундаментальних тенденцій світової економіки останньої чверті ХХ сторіччя, яка вплинула на процес глобалізації економіки, і стала визначальною рисою її транснаціоналізації, є посилення міжнародної конкуренції. Конкуренція завжди була визначальною ознакою ринкової економіки. Однак, сучасний її стан визначається швидкістю інновацій і технологічних змін, що сприяють як підвищенню конкурентоздатності фірм, так і посиленню конкуренції між ними. У результаті, усе більше фірм із більшої кількості країн діють на більшій кількості ринків, завдяки чому конкуренція зростає на національному і міжнародному рівнях. При цьому, особливість сучасного етапу полягає в тому, що інтернаціоналізація конкуренції поширилася на різні ринки і сфери - не тільки на обробні галузі, але у все зростаючих розмірах також і на сферу послуг. В умовах глобальної конкуренції тисячі суб'єктів господарювання прагнуть вийти за межі своїх національних границь, при цьому вони готові освоювати навіть ринки, які раніше вважалися малоперспективними. Звідси, відома ще з класичної теорії капіталізму проблема реалізації стає не просто ціллю, а проблемою виживання більшості сучасних корпорацій і фірм, незалежно від їхніх розмірів і конкретних масштабів діяльності, оскільки реалізація стає в принципі неможливою без активного виходу на ринки закордонних країн і світовий ринок у цілому.

ТНК конкурують на світовому ринку не тільки через експорт, але і через іноземні інвестиції. Видне місце, яке вони займають, говорить про те, що торгівля - уже не єдина важлива сфера міжнародної конкуренції. ТНК виробляють товари і продають їх у багатьох країнах; їхня стратегія - сполучення торгівлі і розосередженого виробництва. Чимала частка світової торгівлі приходить на торгівлю філіями ТНК у різних країнах, а значна частина імпорту розвинутих країн - це імпорт продукції філій їх же власних ТНК. Все частіше успіх країни в якій-небудь галузі економіки означає, що в країні базуються ведучі ТНК у цій галузі, а не просто фірми, продукція яких експортується.

Зростаюча боротьба за "капіталопотоки" у світовому господарстві також стає глобальною. Великі банки, насамперед міжнародні, стають як найбільш активними безпосередніми учасниками цієї боротьби, так і джерелами капіталів, що шукають найбільш ефективні сфери й об'єкти для вкладень інвестицій. При цьому посилюються процеси переділу власності, які усе більше здобувають глобальний характер. В такому середовищі конкуруючі фірми повинні поліпшувати свою здатність функціонувати в умовах безперервних змін. Такі умови змушують їх боротися за споживача, займатися реорганізацією і розробками, впроваджувати глобальну стратегію, продаючи свою продукцію в усьому світі; шукаючи матеріали і компоненти також в усьому світі, та розташовуючи діяльність у тих місцях і країнах, де вона може бути найбільш ефективною.

Проводячи таку глобальну стратегію, сполучену з посиленням процесу злиттів і поглинань уже на зовнішніх ринках, ТНК не просто виходять за межі своїх країн: вони втягують у вир так званої "гіперактивної конкуренції" інші країни. З одного боку, вона може мати позитивний вплив на економіку "приймаючих" країн, оскільки прискорює зміни, зокрема, технологічні інновації. Але, з іншого - від успіху (або неуспіху) у такій конкурентній боротьбі залежить уже не тільки доля десятків галузей сучасної економіки, але і збереження мільйонів робочих місць, а отже — благополуччя величезних мас населення, що прямо пов'язано зі стійкістю всієї системи соціальної стабільності в суспільстві.